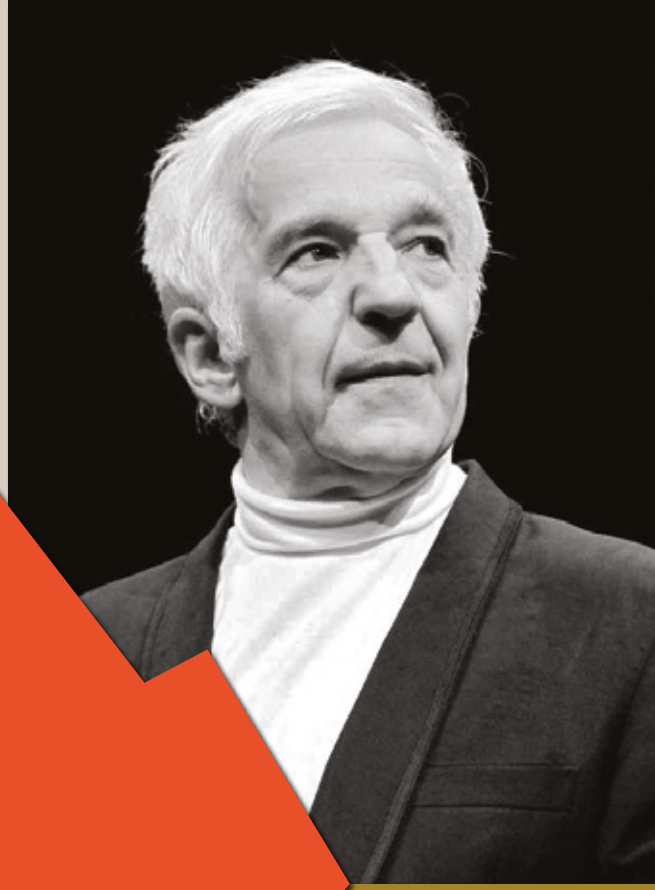

Ελπίδες και Αναμνήσεις

Μότσαρτ, Σοστακόβιτς

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
Αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης

Κρατική Ορχήστρα Αθηνών
Παρασκευή, 16 Μαρτίου — 20:30

Ελπίδες και αναμνήσεις – Συναυλία στη μνήμη του Χαράλαμπου Φαραντάτου

Παρασκευή, 16 Μαρτίου 2018
Ώρα 20:30

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
Αίθουσα Χρήστος Λαμπράκης

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ ΜΟΤΣΑΡΤ (1756 - 1971)

Κοντσέρτο για κλαρινέτο και ορχήστρα σε λα μείζονα, Κ. 622

1. Allegro
2. Adagio
3. Rondo: Allegro

Το 1781 ο Μότσαρτ γνώρισε στη Βιέννη τον διάσημο δεξιοτέχνη κλαρινετίστα Άντον Στάντλερ, με τον οποίο τον συνδέσε στενή φιλία. Ο Στάντλερ, πειραματιζόμενος με το σχετικά νέο αυτό όργανο προσέθεσε μερικά κλειδιά (και μήκος) στο κλαρινέτο, με αποτέλεσμα να επεκτείνει την έκτασή του προς τα κάτω, καθιερώνοντας έτσι μία κάπως διαφορετική μορφή του οργάνου, γνωστή ως κλαρινέτο ντι μπασέτο. Είναι αλήθεια πως η δεξιοτεχνία και οι κατασκευαστικές καινοτομίες του Στάντλερ έδωσαν το έναυσμα στον Μότσαρτ να αναθέσει σημαίνοντα ρόλο στο κλαρινέτο σε πολλά συμφωνικά του έργα αλλά και να συνθέσει αριστουργηματικά έργα μουσικής δωματίου. Ο Μότσαρτ έγραψε το Κοντσέρτο για κλαρινέτο τον Οκτώβριο του 1791 για τον Στάντλερ, που ήταν ο σολίστ στην πρώτη εκτέλεση στο Βασιλικό Θέατρο της παλιάς πόλης της Πράγας στις 16 Οκτωβρίου εκείνης της χρονιάς. Το Κοντσέρτο, απαύγασμα συνθετικής ωριμότητας, αποτελεί ένα από τα κορυφαία κοντσέρτα του Μότσαρτ και φανερώνει μία βαθιά κατανόηση των ποικίλων δυνατοτήτων και ηχητικών ιδιοτήτων του οργάνου. Οι ηχοχρωματικές διαφοροποιήσεις στις διάφορες περιοχές του κλαρινέτου αξιοποιούνται από τον συνθέτη για να αποδώσουν λεπτές διαφοροποιήσεις διαθέσεων. Επίσης η εγγενής ικανότητα του κλαρινέτου να καλύπτει μεγάλα διαστήματα γίνεται στα χέρια του Μότσαρτ φορέας φρεσκάδας και ζωντανίας, ενώ στο αργό -και μάλλον διασημότερο- μέρος του έργου αναδεικνύεται με απaráμιλλη ομορφιά η μελωδικότητα του οργάνου.

ΝΤΜΙΤΡΙ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ (1906 – 1975)

Συμφωνία αρ.10 σε μι ελάσσονα, έργο 93

1. Moderato
2. Allegro
3. Allegretto
4. Andante - Allegro

Πολλά έχουν γραφτεί για την αναμφισβήτητη πολεμική του Στάλιν κατά του Σοστακόβιτς, την έκταση της οποίας όμως είναι ακόμα δύσκολο κανείς να αποτιμήσει με ακρίβεια. Δύο φορές ο συνθέτης έπεσε σε σαφή δυσμένεια από το σταλινικό καθεστώς, πρώτα με το ανέβασμα της όπεράς του «Λαίδη Μάκβεθ του Μτσενσκ» (1936) και λίγα χρόνια αργότερα (1948), όταν έγινε το επίκεντρο σφοδρών «αντι-φορμαλιστικών» καθεστωτικών επιθέσεων (διάταγμα Ζντάνοφ). Η χρονική εγγύτητα των γεγονότων αυτών και οι άμεσες ή έμμεσες πολιτικές τους αναγωγές στο παρόν είναι αποτρεπτικοί παράγοντες για μία καθ' όλα ψύχραιμη, ισορροπημένα αποστασιοποιημένη ιστορική τους θεώρηση. Πάντως, όσο σίγουρο είναι πως ο Σοστακόβιτς δέχθηκε τα πυρά του σταλινικού καθεστώτος (ιδίως τη δεύτερη φορά), άλλο τόσο σίγουρο είναι πως στα πυρά αυτά οι δυτικοί μελετητές της ζωής και του έργου του έβρισκαν και βρίσκουν συχνά πρόσφορο έδαφος εκμετάλλευσης για τη στηλίτευση του πάλαι ποτέ «αντιπάλου» πολιτικοκοινωνικού μορφώματος.

Στις 5 Μαρτίου 1953 ο Στάλιν πέθανε και μαζί του τελείωνε μία ολόκληρη εποχή για τη Σοβιετική Ένωση αλλά και για τον ίδιο τον Σοστακόβιτς. Αφού άφησε να δουν το φως της δημοσιότητας όσα έργα είχε κρατήσει κρυφά τα τελευταία χρόνια, τον Ιούλιο του 1953, οκτώ χρόνια δηλαδή μετά τη σύνθεση της Ένατης συμφωνίας (1945), ξεκίνησε να συνθέτει μία νέα συμφωνία και την ολοκλήρωσε το Σεπτέμβριο. Στις 17 Δεκεμβρίου 1953 η Φιλαρμονική Ορχήστρα του τότε Λένινγκραντ υπό τη διεύθυνση του Περγκένι Μπραβίνσκου έδωσε την πρεμιέρα της από κάθε άποψη αριστουργηματικής αυτής συμφωνίας, της πιο βαθιά προσωπικής του Σοστακόβιτς και ίσως της πιο φορτισμένης συναισθηματικά. Αποτελεί κοινό τόπο, πως ο θεματικός της

Σπύρος Μουρίκης
κλαρινέτο
Βλαντιμίρ Ασκενάζυ
μουσική διεύθυνση

ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΑΜΑΝΤΕΟΥΣ ΜΟΤΣΑΡΤ (1756 – 1791)

Κοντσέρτο για κλαρινέτο και ορχήστρα σε λα μείζονα, Κ. 622

ΝΤΜΙΤΡΙ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ (1906 – 1975)

Συμφωνία αρ.10 σε μι ελάσσονα, έργο 93

πύρην σχετίζεται με τα σταλινικά χρόνια• είναι μία «οπτιμιστική τραγωδία», όπως εύστοχα τη χαρακτήρισε ο συνθέτης Αντρέι Βολκόνσκυ.

Το πρώτο μέρος της Δέκατης είναι σχετικά αργό και αποτελεί μία από τις πιο σκοτεινές σελίδες του Σοστακόβιτς. Ξεκινά με ένα βαρύ, δυσκίνητο θέμα στα βιολοντσέλα και τα κοντραμπάσα, που θυμίζει *basso ostinato*. Μετά από μία ολόκληρη ενότητα, η οποία ανήκει αποκλειστικά στα έγχορδα, κάνει την εμφάνισή του ένα λυρικό σόλο στο κλαρινέτο, το οποίο σταδιακά επεκτείνεται αλλά τελικά επανέρχεται στο σημείο από όπου ξεκίνησε. Με αυτό το υλικό οικοδομείται η πρώτη ορχηστρική κορύφωση. Καθώς αυτή αποσυντίθεται, οδηγεί λίγο μετά σε ένα νέο θέμα του φλάουτου σε χαμηλή περιοχή, που κινούμενο με όγδοα και απομακρυνόμενο από την αρχική τονικότητα δίνει μία αίσθηση αιώρησης. Όλο το υπόλοιπο μέρος στηρίζεται στην αξιοποίηση του ανωτέρω αυτού θεματικού υλικού, που πραγματώνεται με ακρίβεια, δομική οικονομία και εκφραστική λιτότητα δίνοντας μία αίσθηση αταλάντευτης, «επικής» στιβαρότητας.

Το δεύτερο μέρος είναι και πολύ γρήγορο και πολύ σύντομο. Με την άκαμπτη «αέναη κίνηση» της μουσικής και την εναλλαγή ακραίων δυναμικών αποτελεί μία άγρια στιγμή, γεμάτη ένταση, και διαρκή απειλητικότητα αλλά και με προφανείς προθέσεις παρωδίας σε κάποιες του στιγμές. Είναι πλέον κοινή πεποίθηση, πως σκοπός του συνθέτη στο μέρος αυτό ήταν να σκιαγραφήσει το πορτρέτο του ίδιου του Στάλιν.

Στη συνέχεια, το τρίτο μέρος αρχίζει ως ένα σκοτεινό βαλς επεκτείνοντας ουσιαστικά την ατμόσφαιρα του πρώτου μέρους. Εδώ συναντά κανείς μία πρακτική, συνήθη για τον Σοστακόβιτς, να «υπογράφει» μουσικά τα έργα του. Έτσι, μετατρέποντας τα αρχικά της γερμανικής γραφής του ονόματός του DSCHE (Dmitri SCHostakowitsch) στις αντίστοιχες νότες (σύμφωνα πάντα με τη γερμανική ορολογία) προκύπτει το μοτίβο από τέσσερις νότες: Ρε – Μι ύφεση – Ντο – Σι, το οποίο και κάνει την εμφάνισή του στη μουσική. Επιπλέον, το απαλό μοτίβο του κόρνου, που παρεμβαίνει δώδεκα συνολικά φορές στην εξέλιξη του μέρους, είναι και αυτό μία μουσική υπογραφή. Παρά τη συγγενεία του με το θέμα του κόρνου από το «Τραγούδι της Γης» του Γκούσταβ Μάλερ, οι πέντε νότες του αποτυπώνουν -σύμφωνα πάντα με το προαναφερθέν σκεπτικό- το όνομα *Elmira*. Πρόκειται για την Ελμίρα Ναζιρόβα από το Αζερμπαϊτζάν, μαθήτριά του Σοστακόβιτς στο Ωδείο της Μόσχας, με την οποία είχε συχνή αλληλογραφία το καλοκαίρι του 1953.

Αλλά από εδώ και πέρα το τοπίο αλλάζει. Το φινάλε ανοίγει με μία αργή εισαγωγή, η επιφυλακτικότητα της οποίας σύντομα αίρεται και δίνει τη θέση της σε ένα απροσδόκητα αισιόδοξο και λαμπερό γρήγορο μέρος. Αυτή η μουσική δικαιολογεί πλήρως τον όρο «οπτιμιστική τραγωδία». Αν και οι φόβοι, η αγωνία και η μελαγχολία όλων των προηγούμενων μερών δεν είναι εύκολο να σβήσουν εντελώς, ο συνθέτης οδηγεί με σιγουριά το έργο σε μία αποθεωτική, μεγαλόπρεπη κατάληξη -όπου το μοτίβο DSCHE κυριαρχεί στα τύμπανα- και εκφράζει έτσι τον ξεκάθαρο προσωπικό του θρίαμβο. Η Δέκατη δεν θα κινδύνευε από τη σταλινική λογοκρισία και κριτική.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΥΡΙΚΗΣ

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1974. Σπούδασε κλαρινέτο στο Ωδείο Αθηνών με τον Χ. Φαραντάτο και με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. στο Κονσερβατοάρι του Παρισιού με τους Μ. Αριγιόν (κλαρινέτο) και Μ. Μπουργκ (μουσική δωματίου), αποφοιτώντας και από τα δύο ιδρύματα με ύψιστες τιμητικές διακρίσεις. Το 1997 κέρδισε το Α' Βραβείο, το Βραβείο της Ορχήστρας και το Βραβείο του κοινού στον διεθνή διαγωνισμό *Karol Njelsen* (Οντένσε, Δανία). Την ίδια χρονιά τιμήθηκε από την Ένωση Κριτικών Μουσικής. Το 2000 συμμετείχε στον θεσμό *Rising Stars* εμφανιζόμενος σε μερικές από τις σημαντικότερες αίθουσες της Ευρώπης. Έχει συμπράξει ως σολίστ με όλες τις ελληνικές ορχήστρες, καθώς και με τις Φιλαρμονικές της Κοπεγχάγης, του Κατάρ και της Νοτιοδυτικής Γερμανίας, τις Συμφωνικές του Άαρχους, της Φινλανδικής Ραδιοφωνίας και της πόλης του Μεξικού, κ.ά. Έχει διατελέσει σόλο κλαρινέτο της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ και της Ορχήστρας των Χρωμάτων, ενώ έχει συμπράξει ως σόλο κλαρινέτο με την Ορχήστρα Δωματίου Μάλερ. Σήμερα κατέχει την ίδια θέση στην ΚΟΑ. Είναι καθηγητής κλαρινέτου στο Ωδείο Αθηνών και μέλος του συνόλου πνευστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ηχογραφήσεις του έχουν γίνει για την ελληνική και τη δανέζικη ραδιοφωνία, για τη Radio Vaticana, καθώς και για τις εταιρείες Agora και Da capo.

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΑΣΚΕΝΑΖΥ

Μια από τις σπουδαιότερες φυσιογνωμίες στο παγκόσμιο μουσικό στερέωμα, ο Βλαντιμίρ Ασκενάζυ γεννήθηκε στο Γκόρκυ (Νίζνι Νόβγκοροντ) της Ρωσίας το 1937. Μαθητής του θρυλικού Λεβ Ομπόριν στο πιάνο, ξεκίνησε την καριέρα του με σημαντικές διακρίσεις σε μεγάλους διεθνείς διαγωνισμούς: Β' βραβείο στον Διαγωνισμό Σοπέν (Βαρσοβία, 1955), Α' βραβείο στον Διαγωνισμό της Βασίλισσας Ελισάβετ (Βρυξέλλες, 1956) και Α' βραβείο στον Διαγωνισμό Τσαϊκόφσκυ (Μόσχα, 1962). Παράλληλα με την τεράστια διεθνή του καριέρα ως πιανίστα, η διεύθυνση ορχήστρας αποτέλεσε σημαντικό κομμάτι της μουσικής του δράσης, ιδίως για τα τελευταία είκοσι χρόνια. Διετέλεσε πρώτος αρχιμουσικός της Φιλαρμονικής της Τσεχίας (1998-2003), μουσικός διευθυντής της Συμφωνικής Ορχήστρας ΝΗΚ του Τόκιο (2004-2007) και πρώτος αρχιμουσικός της Συμφωνικής Ορχήστρας του Σύνδνεϋ (2009-2013). Επίσης, ανέπτυξε στενούς δεσμούς συνεργασίας και με άλλες κορυφαίες ορχήστρες, όπως η Ορχήστρα Philharmonia του Λονδίνου, η Ορχήστρα του Κλήβελαντ, η Γερμανική Συμφωνική Ορχήστρα του Βερολίνου, καθώς και η Ορχήστρα Νέων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποκλειστικός καλλιτέχνης της δισκογραφικής εταιρείας Decca, έχει πραγματοποιήσει πληθώρα ηχογραφήσεων ως πιανίστας και αρχιμουσικός σε ένα ευρύτατο ρεπερτόριο, από τον Μπαχ ως τον Μπάρτοκ. Πολλές από τις ηχογραφήσεις αυτές έχουν αποσπάσει σημαντικές διεθνείς διακρίσεις.

Φωτογραφία Εξωφύλλου

Βλάντιμιρ Ασκενάζυ

Υπεύθυνη Έκδοσης

Αλίκη Φιδετζή
Σύνταξη Κειμένων
Τίτος Γουβέλης
Σχεδιασμός
G Design Studio

Μέγας Δωρητής

Χορηγός
Φιλοξενίας

Χορηγός
Μετακινήσεων

Χορηγοί
Επικοινωνίας

Η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών
επιχορηγείται από το Υπουργείο
Πολιτισμού και Αθλητισμού

ΙΣΝ/SNF
ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
STAVROS NIARCHOS
FOUNDATION

Hilton
ATHENS

airchampion24
.com

EPT LIFO

TRPTC
GOSPM

elculture.gr

ICP
ΜΕΤΩΟ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

www.koa.gr

Κρατική
Ορχήστρα
Αθηνών
75
Χρόνια

